UNIVERSITY OF MUMBAI

No.UG/ 368 of 2004
Mumbai 400 032
27th August, 2004

The Co-ordinator,
Department of Performing Folk Arts,
Lok Kala Academy,
Vidyapeeth Vidyarthi Bhavan,
3rd Floor, 'B' Road,
Churchgate,
Mumbai - 400 020.

Sir

I am to inform you that the proposal for introduction of the Post Gradu Diploma course in Performing Folk Arts (D.P.F.A.) has been accepted by t Academic Council at its meeting held on 18th June, 2004 vide item No.4.28 an subsequently been approved by the Management Council at is meeting held o July, 2004 vide item No.17 and that in accordance therewith one year Post Gradu Diploma course in Performing Folk Arts (D.P.F.A.) has been introduced from academic year 2004-2005.

Further, that in exercise of the powers conferred upon the Manageme Council under sub-section (i) of Section 54 of the Maharashtra Universities A 1994, the Management Council has made the Ordinances 5452 and 5453 and u sub-section (i) of Section 55 of the Maharashtra Universities Act 1994 Management Council has made the Regulations 4812, 4813, 4814, 4815, 4816 and 4818 relating to the scheme, syllabus and standard of passing for one-year Graduate Diploma course in Performing Folk Arts (D.P.F.A.) will be a Appendix and that the same has been brought into force with effect fro academic year 2004-2005.

Yours fa

for I/c REGISTR

A.C.4.28/18.06.2004
M.C.17/31.07.2004

Scanned with OKEN Scanner

A.C. Item No. 4.28 dt. 18/6/2004

UNIVERSITY OF MUMBAI

Ordinances, Regulations and Syllabus Relating to the Post-Graduate Diploma Course in Performing Folk Arts (P.F.A.)

(with effect from the academic year 2004-2005)

Scanned with OKEN Scanner

University of Mumbai

PREAMBLE

The University of Mumbai has proposed to commence one-year Post Graduate (PG) Diploma course in the Performing Folk Arts (PFA) under the aegis of Lok Kala Academy, Mumbai.

A Folk-Art is the expression of the ethos of a community through music, dance or drama. Performance is its basic characteristic. Hence Performing Folk Art has always been an indivisible part of community life and culture. Community life manifests itself through Folk-Arts relating to contemporary life which are naturally inspired and instinctive traditionalism is their hallmark. That is why the entire Folk-Lore is said to be the 'Science of Tradition'. The legacy of Folk-Art is transmitted from generation to generation. Its form is like that of a banyan tree. The branches, leaves and exposed roots become old and get withered while new ones sprout in their place. These manifestations of the people's songs, dance and drama which spring from amongst the people and for the people, go into yet another bloom. The building blocks of contemporaneous community life which have outlived their relevance drop off and new shoots of new expressions manifest themselves.

Richard Dorson, in his book 'Folk-Lore and Folk Life', while defining Performing Folk Art or what traditionally goes by the form Folk-Play, observes:

'Drama of any sort calls for the creation of a play-world by the players, generally through use of conventional symbolic objects, masks, costumes, a special area for playing and conventional stylized actions'.

Scanned with OKEN Scanner

Indian culture is one of symbols. The core of Indian culture having a tradition of thousands of years was originally Folk Culture in which rites, actions and plays relating to the power that underlines the governance of the Universe, holds a place of extraordinary importance. These ritualistic commandments took the form of Performing Arts with the changing times. Religions, sects, customs, traditions and faith exert a tremendous influence on the mass mind. Folk-Lore and Performing Folk Arts are woven around spiritualism, social awakening and entertainment.

Till date, no scientific study of Indian Folk Literature and Performing Folk Arts has been undertaken and whatever efforts made, just stopped at the level of collection, collation and presentation without studying the basic spirit of Performing Folk Arts. A lot of creativity is possible through natural instincts in Folk-Arts which also leads to personality developments. Recently Indian Folk Art has been getting professionalized at the national as well as international level. It also greatly influences theatre, films and all other art forms which skillfully utilizes various forms of Folk Arts.

In modern times, the study of music, dance and dramatics has become essential so is the case with the Performing Folk Arts which is increasingly finding its way in commercial arena. The Folk Art gets carried from one generation to the other through an informal system of education - Gurukul. But now its formal and scientific study has become imperative and hence an effort is being made to introduce a formal course in Performing Folk Art at the University level.

Scanned with OKEN Scanner

Ordinance. Regulation and Syllabus relating to the diploma course in Performing Folk Arts.
(W.e.f. Academic Year 2004-2005)

O. 5452	**Title :**	Post Graduate Diploma Course in Performing Folk Arts
O. 5453	**Eligibility :**	Graduation in any faculty
R. 4812	**Duration :**	One year
R. 4813	**Fees :**	Rs. 10,000/-
R. 4814	**Capacity :**	30 students per course
R. 4815	**Teacher's qualification (Theory)**	An outstanding scholar with established reputation that has made significant contribution to knowledge
R. 4816	**Teacher's qualification (Practicals)**	
R. 4817	**Medium :**	Marathi
		Theory & Practical

Scanned with OKEN Scanner

		विषय (Subject)	गुण	Marks
१)	पेपर क्रं. १ Paper No. 1	लोकसाहित्य आणि लोक कला Folk lore & Folk arts	१००	100
२)	पेपर क्र. २ Paper No. 2	लोककलांचा इतिहास आणि वर्गीकरण History of Folk arts & Classification	१००	100
३)	पेपर क्र. ३ Paper No. 3	लोककलांचे प्रयोगात्म रुप Performing elements of Folk arts	१००	100
४)	पेपर क्रं. ४ Paper No. 4	लोककलांचा कृती अभ्यास Practicals of Folk arts.	१००	100
५)	पेपर क्र. ५ Paper No. 5	लोककला प्रकारांतील घटक आणि सामूहिक लोककला प्रकारात व्यक्तींचा सहभाग Components of Folk arts & Participation of an individual in Group Folk arts	१००	100
			५००	500

Scanned with OKEN Scanner

पेपर क्रं. १	लोकसाहित्य आणि लोक कला	गुण १००
Paper No. 1	Folk lore & Folk Arts	Marks 100

लोकसाहित्याचे अविभाज्य अंग म्हणुन लोककला ओळखल्या जातात. लोकसाहित्याचा अभ्यास म्हणजे प्रत्येक लोकसमुहाच्या वर्तमान आविष्काराचा स्थलकाल सापेक्ष अभ्यास. पारंपरिकता, मौखिकता, सहजस्फूर्तता, उत्स्फूर्तता, स्थलकाल संवादित्व, नित्यनूतनता. अविष्कारांची भारीतभूमी ही लोककलांची वैशिष्टये म्हणता येतील, लोकसंस्कृती आणि लोकसाहित्याचे व्यक्त कृतीरुप म्हणजे लोककला प्रकार. लोककलांचा इतिहास समजावुन घेताना लोकसाहित्याचा अभ्यास अत्यावश्यक व अनिवार्य आहे. त्यात खालील प्रकरणे समाविष्ट करण्यात आली आहेत :-

१) लोकसाहित्य : व्युत्पत्ती, उपपत्ती, विकास

: लोकसाहित्याचे स्वरुप व इतिहास

: लोकसाहित्याचे वर्गीकरण

: लोकसाहित्याच्या अभ्यासाच्या दिशा

अ) सांस्कृतिक इतिहास

ब) धर्मेतिहास

क) समाजशास्त्रीय अभ्यास

ड) भाषा शास्त्रीय अभ्यास

इ) मानववंश शास्त्रीय अभ्यास

ई) मानसशास्त्रीय अभ्यास

उ) लोकसाहित्य आणि लोककला परस्पर संबंध

ऊ) लोकसाहित्याची अभ्यास पध्दती

अ) क्षेत्रीय अभ्यास ब) ग्रांथिक अभ्यास

ए) लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचा इतिहास

Scanned with OKEN Scanner

पेपर क्रं. २	लोकसाहित्य आणि लोक कला आणि वर्गीकरण	गुण १००
Paper No. 2	History of Folk arts & Classification	Marks 100

समूहमनाचा गीत, कृत्य, नाटय, संगीतमय आविष्कार म्हणजे लोककला प्रयोगात्मता हा लोककलांचा स्थायीभाव असतो. लोककलांचे निर्वहन एका पिढीकडुन पुढच्या पिढीकडे मौखिक परंपरेने होते. यातुक्रीया, यात्वात्मक विधी, विधीनाटये हा लोकलांचा मुलस्त्रोत होय, वन संस्कृती, ग्राम संस्कृती, आणि नागर संस्कृती या मानवी विकासाच्या तीनही अवस्थांमध्ये लोककलांचे दर्शन ठायी ठायी घडते. अध्यात्मिक उदबोधन, लोकप्रबोधन आणि निखळ रंजन या त्रिसुत्रीवर लोककलांचा डोलारा उभा आहे.

१) लोककला : व्युत्पत्ती, उत्पत्ती, व्याख्या

२) लोककलांची गुणवैशिष्टे :

अ) पारंपरिकता

ब) मौखिकता

क) स्थलकाल संवादित्व

ड) आध्यात्मिक उदबोधन, लोकप्रबोधन, लोकरंजना सारखे विशिष्ट हेतु, देवदेवतांचे तुष्टीकरण, समष्टीचे तुष्टीकरण.

इ) सहजस्फूर्तता, उत्स्फूर्तता

ई) देवतावतरण, देवता संचार, देवता संकीर्तन

ड) भारीतभूमी

३) लोककलांचा आकृतीबंध

अ) शिथिलता, लवचिकता

ब), लोकधाटी शैलीचा

Scanned with OKEN Scanner

४) लोककलांच्या वर्गीकरणाच्या पध्दती

स्थलसापेक्ष वर्गीकरण

अ) अंगणीय कलाप्रकार

ब) प्रांगणीय कलाप्रकार

क) मंदिर परिसरातील कलाप्रकार

ड) कृषी क्षेत्रातील कलाप्रकार

रस सापेक्ष वर्गीकरण

अ) वीररस प्रधान लोककला

ब) शृंगार रस प्रधान लोककला

क) भक्तीरस प्रधान लोककला

ड) वात्सल्य, करुण रस प्रधान लोककला

हेतूसापेक्ष वर्गीकरण

अ) सकामभक्तीचे लोककला प्रकार

ब) लोकप्रबोधनाचे लोककला प्रकार

क) रंजनप्रधान लोककला प्रकार

प्रादेशिक वर्गीकरण

अ) खान्देशी लोककला

ब) वाईदेशी लोककला

क) वैदर्भीय लोककला

ड) कोकणातील लोककला

इ) मराठवाडयातील लोककला

ई) प. महाराष्ट्रातील लोककला

Scanned with OKEN Scanner

समाजसापेक्ष वर्गीकरण

अ) आदिवासींच्या लोककला

ब) भटक्या - विमुक्तांच्या लोककला

क) अठरापगड जाती - जमातींच्या लोककला

संप्रदाय सापेक्ष वर्गीकरण

अ) महानुभाव संप्रदायाचे लोककला प्रकार

ब) नाथ संप्रदायाचे लोककला प्रकार

क) वारकरी संप्रदायाचे लोककला प्रकार

ड) दत्त संप्रदायाचे लोककला प्रकार

इ) समर्थ संप्रदायाचे लोककला प्रकार

ई) शाक्तपंथी लोककला प्रकार

उ) सत्यशोधक चळवळीतील लोककला प्रकार

ऊ) साम्यवादी चळवळीतील लोककला प्रकार

ए) समाजवादी चळवळीतील लोककला प्रकार

ऐ) विशिष्ट धर्म - संस्कृतीचा प्रचार- प्रसार करणारे लोककला प्रकार

५) लोककलांचे प्रकार उपप्रकार

६) लोककलांची मौखिक परंपरेतील सौंदर्यस्थळे

७) लोककलांचा आदिबंधात्मक अभ्यास

८) लोककलांचा आशय आणि शैलीचा अभ्यास

९) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकार व अन्य देश, प्रांतातील लोककला प्रकार यांचा तौलनिक अभ्यास

Scanned with OKEN Scanner

उदा. अ) तमाशा - नौटंकी - जत्रा

ब) लळित, दशावतार - यक्षगान - भवाई

क) कीर्तन, भारुड - पंडवानी - चारणगायन

ड) धनगरी ढोल नृत्य - ढोलु कुनिथा - थपेटु गुल्लु - भांगडा

इ) कलगी तुरा - मांगणीयार गायन

ई) तालवाद्य कचेरी - सिध्दी धमाल

ड) चित्रकथी - काष्ठपांचालिका -राजस्थानातील कठपुतली

उ) आदिवासी घुसडी, ढेमसा नृत्य - सिध्दी धमाल

Scanned with OKEN Scanner

पेपर क्रं. ३	लोककलांचे प्रयोग रुप	गुण १००
Paper No. 3	Performing elements of Folk arts	Marks 100

लोककलांच्या प्रयोगरुपाचा अभ्यास हा कृती अभ्यास विभागाखाली समाविष्ट करण्यात आला असून यात लोककलांची रचनातत्वे आणि रचनातत्त्वांची प्रात्यक्षिके अभिप्रेत आहेत. महाराष्ट्रातच नव्हे तर संपूर्ण देशातील लोककला प्रकारांचा विचार करता पुर्वरंग आणि उत्तररंग हे सुत्र दिसते.

१) **पूर्वरंग :** पूर्वरंगातील घटक

अ) देवतेला आवाहन

ब) देवतेला रंगस्थळी पाचारण

क) गण

ड) गौळणी, स्फूट पदे

इ) स्फूट पदांची संपादणी

ई) सूत्रधार, पात्रांचे परस्परातील हास्यविनोद

२) **उत्तररंग :**

अ) आख्यानपर कथाकाव्याचे सादरीकरण केवळ गायकी - संपादणीतुन

ब) कथाकाव्याचे नाटयात्म सादरीकरण

क) आरती अथवा भैरवी.

कृती अभ्यासासाठी पाच लोककला प्रकारांची निवड खाली करण्यात आली असून त्यांच्या पूर्वरंगाची आणि उत्तररंगाची प्रात्यक्षिके या पेपरमध्ये अपेक्षित आहेत.

Scanned with OKEN Scanner

१) तमाशा

२) भारुड

३) जागरण - गोंधळ

४) खडी गंमत

५) दशावतार

१) तमाशा पूर्वरंग : ढोलकी - हलगी जुगलबंदी

: गण

: मुजरा नृत्य

: गौळण

अ) हाळीची गौळण

ब) तक्रारीची गौळण

क) विनवणीची गौळण

: तात्या - बापू बतावणी अर्थात रंगबाजी

: फार्सा

तमाशा उत्तररंग : वग - नाटय

: भैरवी

२) **भारुड पूर्वरंग** : जय जय रामकृष्ण हरी भजन

: अभंग पंचक

: विठ्ठल विठ्ठल गजर

: गौळणींचे गायन

: चक्रीभजन

Scanned with OKEN Scanner

उत्तररंग : विठठल विठठल नामगजर

: रामायण, महाभारत पुराणातील एखाद्या कथेवर नाटयरुपी, भारुड अथवा वासुदेव, वाघ्यामुरळी, भालदार - चोपदार, कैकाडीन अशी सोंगे.

: भैरवीचा अभंग

: नामघोष

३) **जागरण - गोंधळ पूर्वरंग** : देवतेची घटस्थापना

: देवतेला आवाहन, स्तवन

: देवतेला रंगस्थळी पाचारण

: गण

: गौळण

: स्फूट पदे

: स्फूट पदांच्या सादरीकरणात प्रेक्षकांशी विनोदाच्या पातळीवर संवाद

३) **जागरण - गोंधळ उत्तररंग :**

: खंडोबा, अंबा भवानीच्या उत्पत्तीची अथवा दैत्य निर्दालनाची कथा, शंकर - पार्वती - गंगा, खंडोबा - म्हाळसा - बाणाई यांच्या लग्नाची कथा नाटयात्म पध्दतीने सादर करणे

: भैरवीचे पद

: लंगर तोड

: घटाचे उत्थापन (देवतेचे निर्गमन)

Scanned with OKEN Scanner

४) **खडीगंमत पुर्वरंग :**

: ढोल - ढोलकी - सनई- सुरनई यांची जुगलबंदी

: गण

: गौळण

: सांगीव (Narratives)

उत्तररंग : वगनाटयाचे सादरीकरण

५) **दशावतार पुर्वरंग**

: नामघोष

: अभंग पंचक

: सुत्रधार - गणपती - रिध्दी - सिध्दी भटजीं प्रवेश,

संकासुर प्रवेश

: नामगजर

उत्तररंग : रामायण, महाभारत - पुराणातील एखाद्या कथानकाचे संगीत

नाटकासारखे नाटयात्म सादरीकरण

: भैरवी

: आरती

Scanned with OKEN Scanner

पेपर क्र.४ Paper No.4	लोक कलांचा कृती अभ्यास Practicals of Folk arts	गुण १०० Marks 100

तमाशा, भारुड, जागरण - गोंधळ, खडीगंमत, दशावतार या पाच लोककलांच्या संरचनेचा, आकृतीबंधाचा या आकृती बंधातील प्रत्येक घटकाचा अभ्यास विद्यार्थ्यांना अनिवार्य आहे.

उपरोक्त लोककला प्रकारांच्या बृहत् अभ्यासानंतर त्यातील प्रत्येक घटकाचा सूक्ष्म अभ्यास अपेक्षित असून एकूण १०० गुणांपैकी ५० गुण इनडोर स्टडी साठी दिले जातील. हा इनडोअर स्टडी विद्यार्थ्यांचा कल लोकनृत्य, लोकगीत गायन, लोकनाटय, लोकवाद्य वादन या चार पैकी ज्या शाखेत आहे ते लक्षात घेऊन कोणत्याही एका शाखेच्या सूक्ष्म अभ्यासासाठी दिले जातील. व उर्वरित ५० गुण हे पाच लोककलांचे जे खालील निर्देशित घटक आहेत त्यांच्या अभ्यासासाठी दिले जातील.

उपरी निर्दिष्ट पाच लोक कला प्रकारांच्या समान धर्मी घटकांचा कृती अभ्यास

अ) वाद्यमेळाच्या प्रारंभीच्या वादनातून प्रयोगाचे सूचन

ब) नामघोष, देवता आवाहनाच्या गायकीचे विविध प्रकार

क) झील सदृश्य गायकीचे विविध प्रकार

ड) संपादणी / बतावणीचे विविध प्रकार

इ) म्हणणी - संपादणी - पात्र प्रवेश - पुन्हा म्हणणी असा सूत्रधार, मुख्य गायक अथवा नायकाचा प्रवास

ई) समग्र रंगभूमी व खंडित रंगभूमीची संकल्पना

उ) रंगस्थळी देवतावरण - देवता आवाहन - देवता संचार - देवता निर्गमन असा प्रवास

Scanned with OKEN Scanner

पेपर क्र.५	लोककला प्रकारांतील घटक व सामूहिक लोककला प्रकारातील व्यक्तीगत सहभाग	गुण १००
Paper No.5	Components of Folk arts and Individual Participation in Group Folk Art forms	Marks 100

लोककला प्रकारांतील अभिनय, नृत्य, संगीत, रंगभूषा, वेषभूषा, रंगस्थळ, पायांचे परस्पर संबंध, त्यांचे आगमन, निर्गमन, रंगस्थळी अवसान यांचा तपशीलात अभ्यास आवश्यक असून तो त्यातील घटक पुढील प्रमाणे :-

अभिनय :-

१) अभिनय सराव पध्दतीच्या विविध क्रीडा

अ) भावकाम

ब) विषयाची एकाग्रता

क) शारीरिक हालचाली (लवचिकता वाढविण्यासाठी)

ड) त्वरित सहज स्फूर्तता आणि उत्स्फूर्तता

इ) विविध जीवन शैलींचे निरीक्षण

ई) कल्पकता वाढविण्यासाठीचा सराव

उ) निरोगी आणि लवचिक शरीर, मन व बुद्धी संतुलन

ऊ) एखाद्या लोकविष्काराचा अभ्यास व त्याचे नाटयीकरण

ए) कलाकाराचा अविष्कार - पर्यावरणाशी संबंध

: कलाकारांचे परस्परांशी आदान - प्रदान

: कलाकाराचे अवस्थांतरण

: लोककला प्रकारातील विवक्षित संघर्ष स्थळ

: लयबद्ध शारीरिक हालचालींचा अभ्यास, उच्चारण, आवाजाची फेक, शब्दांचे वजन, आवाजातील चढ - उतार

Scanned with OKEN Scanner

: अवयवांच्या भावपूर्ण हालचाली

: पद्य आणि गद्याची नाटयात्मकता

: उभे राहण्याचे विविध पवित्रे, हालचाली

: संवादाच्या विविध गती

लोककलांमधील प्रस्तुती तंत्र

अ) कलाकारांची रंगस्थळी संरचना, दृश्य रुप

ब) प्रस्तुतीतील विभाव, अनुभाव आणि संचारी भाव

क) रंगस्थळीची कलाकारांची प्रसंगानुरुप लयबध्द, गतीशील प्रस्तुती

ड) लोककलांच्या प्रस्तुतीतील प्रसंगांची लयबध्दता, गतीशिलता

इ) लोककला प्रकारांतील विविध प्रसंगांचे भान आणि अवसान

ई) लोककलाकारांची व्यक्ती चित्रणातील अवस्थांतरणाची गतीशीलता

(उदा. कथाकथनकार - सूत्रधार - पात्र - कथाकथनकार - दुसरे पात्र)

उ) लोककथा, कथा व प्रसंगांची काल संवादी निवड

रंग तंत्र (Stage Craft)

अ) भारीतभूमीची निवड, वैशिष्टये

ब) कपडे पटाची रंगसंगती

कपडे पटाचा पोत

कपडे पटाचा आकार

कपडे पटावरील कलात्मकता

(कपडे रंगसंगतीतील प्रसंगानुरुप संवाद, विसंवाद, भिन्नता, लाधर्म्य)

Scanned with OKEN Scanner

क) अवकाश आणि प्रकाश

प्रकाशाची रंगसंगती

प्रकाशाची तीव्र - मध्यमता

कपडेपटाची रंगसंगती आणि

प्रकाशाची रंगसंगती संबंध

<u>रंगभूषा</u> : मुखवटे आणि मेकप

: मुखवटयांची निवड

: मुखवटयांची रंगसंगती

: मुखवटयांमागील प्रतीके

: मुखवटे घालणे आणि काढणे विध्यात्मकता

पारंपरिक लोककला प्रकारांचे दर्शन विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष त्या कुळधर्म, कुळाचार, सण, उत्सव, यात्रा, जत्रांतून किमान वर्षातून एकदा तरी व्हावे म्हणून सर्व विद्यार्थ्यांना क्षेत्रीय अभ्यासासाठी एका ठिकाणी घेऊन जाणे हा अभ्यासक्रमाचा एक अनिवार्य कण असेल. उदा पंढरपूरला निघालेल्या दिंडया - पालख्या, नारायणगावची जत्रा त्यातील तमाशे, जेजुरीची यात्रा त्यातील वाघ्या - मुरळयांच्या जागरण - गोंधळ प्रकाराचा अभ्यास.

लोककलांचा अन्य प्रसार माध्यमांवरील प्रभाव अभ्यासणे हा देखील विद्यार्थ्यांच्या अभ्यासक्रमातील एक मुद्दा असू शकेल.

R. 4818 : Standard of Passing - 40 marks (Theory)
- 40 marks (Practicals)

Syllabus prepared by : **Mr. Prakash Sahadeo Khandge**

Scanned with OKEN Scanner

संदर्भ ग्रंथ

१.	लोक संस्कृतीचे उपासक	:	डॉ. रा. चिं. ढेरे
२.	लोकसंस्कृतीची क्षितिजे	:	डॉ. रा. चिं. ढेरे
३.	लोकसाहित्याची रुपरेखा	:	दुर्गा भागवत
४.	मराठवाडयातील कलगी तु-याची आध्यात्मिक शाहिरी	:	डॉ. प्रभाकर मांडे
५.	लोकसाहित्याचे अंत:प्रवाह	:	डॉ. प्रभाकर मांडे
६.	लोकसाहित्याचे स्वरुप	:	डॉ. प्रभाकर मांडे
७.	गावगाडयाबाहेर	:	डॉ. प्रभाकर मांडे
८.	लोकरंगकला आणि नागररंगभूमी	:	डॉ. प्रभाकर मांडे
९.	लोकरंगभूमी	:	डॉ. प्रभाकर मांडे
१०.	लोकनाटयाची परंपरा	:	वि.कृ. जोशी
११.	मराठी रंगभूमीचा पूर्वरंग	:	कृ. बा. मराठे
१२.	एक होता राजा	:	डॉ. सरोजिनी बाबर
१३.	भारतीय संस्कृती कोश	:	महादेव शास्त्री जोशी
१४.	मराठी लोकनाटय तमाशा	:	नामदेव व्हटकर
१५.	मराठी लावणी	:	डॉ. म.वा. धोंड
१६.	नाचू कीर्तनाचे रंगी	:	डॉ. यशवंत पाठक
१७.	लोक नागर रंगभूमी	:	डॉ. तारा भवाळकर
१८.	आंबेडकरी जलसे	:	प्रा. भगवान ठाकूर
१९.	दलितांची शाहिरी कविता	:	डॉ. कृष्णा किरवले
२०.	लोकरहाटीच्या वाटे	:	डॉ. गंगाधर मोरजे

Scanned with OKEN Scanner

२१. मराठी लावणी वाङ्.मय : डॉ. गंगाधर मोरजे

२२. इंडियन नॅशनल थिएटर लोककला संशोधन केंद्राच्या संशोधन पुस्तिका :

जागरण – प्रकाश खांडगे

गोंधळ – गणेश हाके

दशावतार – तुलसी बेहेरे

वासुदेव – अशोकजी परांजपे

२३. लय - ताल विचार : डॉ. शरश्चंद्र गोखले

२४. लोकधाटी : द. ग. गोडसे

२५. शाहिरी वाङ्.मयाच्या धारा : डॉ. विश्वनाथ शिंदे

२६. अंधारातील लावण्या : य. न. केळकर

२७. Tradition of Indian theatre : M. L. Warhadpande

२८. Standard Dictionary of Folk lore, Mythology and legend

२९. Folk Dances of Maharashtra : Mr. Agerkar

३०. Tradition Mass Media : Shyam Parmar

३१. Primitive Culture : E. B. Tylor

३२. Pattern of Culture : Ruth Benedict

३३. The Nature of Culture : A. K. Kroeber

****

Scanned with OKEN Scanner